

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
İLAHİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ

JOURNAL OF THE NEAR EAST UNIVERSITY FACULTY OF THEOLOGY

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ
JOURNAL OF THE NEAR EAST UNIVERSITY FACULTY OF THEOLOGY
ISSN: 2148-6026.

Yakın Doğu Üniversitesi Adına Sahibi
Owner on Behalf of Near East University
Dr. Suat İrfan GÜNSEL

Onursal Editör | Honorary Editor
Prof. Dr. Ümit HASSAN (Rektör/President)

Editör | **Editor in Chief**
Prof. Dr. İbrahim ÇAPAK
capakibrahim@hotmail.com

Editör Yrd. | **Co-Editor**
Prof. Dr. Mehmet Mahfuz SÖYLEMEZ
mehmet_mahfuz@yahoo.com

Yayın Kurulu | **Editorial Board**
Prof. Dr. İbrahim ÇAPAK, Prof. Dr. Mehmet Mahfuz SÖYLEMEZ,
Prof. Dr. Halil İbrahim BULUT, Prof. Dr. Ümit HASSAN,

Danışma Kurulu | **Advisory Board**
Prof. Dr. Mümtaz ALİ (International Islamic University, MALEZYA)
Prof. Dr. Mehmet Mahfuz SÖYLEMEZ (Yakın Doğu Üniversitesi Öğretim Üyesi, KKTC)
Prof. Dr. Talip ATALAY (K.K.T.C. Din İşleri Başkanı, KKTC)
Prof. Dr. Muhammed BABAAMMİ (Metodoloji Enstitüsü Müdürü, CEZAYİR)
Prof. Dr. İsmail BARDHİ (Dean School of Islamic Theology of Skopje, ABD)
Prof. Dr. Şenol BEKTAŞ (Yakın Doğu Üniversitesi Rektör Yardımcısı, KKTC)
Prof. Dr. İbrahim ÇAPAK (Yakın Doğu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dekanı, KKTC)
Prof. Dr. İlyas ÇELEBİ (Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, TÜRKİYE)
Prof. Dr. Şinasi GÜNDÜZ (Uluslararası Balkan Üniversitesi Rektörü, MAKEDONYA)
Prof. Dr. Enis HURŞİT, (Refah Üniversitesi Rektörü, PAKİSTAN)
Prof. Dr. Ali KARADAĞI, (Katar Üniversitesi, KATAR)
Prof. Dr. Raşit KÜÇÜK (Din İşleri Yüksek Kurulu Başkanı, TÜRKİYE)
Prof. Dr. Mehmet Emin ÖZAFŞAR (T.C. Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı, TÜRKİYE)
Prof. Dr. Ömer ÖZSOY (Frankfurt Üniversitesi ALMANYA)
Prof. Dr. Burhanettin TATAR (Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, TÜRKİYE)
Prof. Dr. Hasan Kamil YILMAZ (T.C. Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı, TÜRKİYE)
Doç. Dr. Recep DURAN (Yakın Doğu Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, KKTC)
Doç. Dr. Hakan OLGUN (İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, TÜRKİYE)
Doç. Dr. Muhammed REYYAN, (Ürdün Üniversitesi, ÜRDÜN)
Doç. Dr. Mehmet ÜMİT (Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, TÜRKİYE)
Yrd. Doç. Dr. Yusuf SUIÇMEZ (Yakın Doğu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi)

Yönetim Yeri | **Head Office**
Yakın Doğu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Email: ilahiyatdergi@neu.edu.tr; mehmetmahfuz@gmail.com

Baskı/Printing: Yakın Doğu Üniversitesi Matbaası/Ocak 2015

Yakın Doğu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi yılda iki defa yayın yapan uluslararası hakemli bir dergidir. Dergide yer alan yazıların her türlü içerik sorumluluğu yazarlarına aittir. Dergide yayınlanan yazılar izin alınmadan kısmen ya da tamamen başka bir yerde yayınlanamaz. | The Near East University Journal of the Faculty of Theology is a bi-annual peer reviewed journal. All responsibility originating from articles and other texts published in the journal belongs to the author. It is not permissible to partially or entirely reproduce any text or article published in the journal.

İÇİNDEKİLER

TAKDİM	5
ÖNSÖZ	7
Hakan OLGUN MORMONS IN THE LIGHT OF THE OTTOMAN ARCHIVE DOCUMENTS: THE AWARENESS OF THE RELIGIOUS DIVERSITY AT THE AGE OF CRISIS	11
İbrahim ÇAPAK YAHYA B. 'ADİ VE NASİRÜDDİN TUSİ'YE GÖRE KÂMİL İNSAN.....	23
Mehmet Mahfuz SÖYLEMEZ KÜFE'NİN YETİŞTİRDİĞİ MÜTEBAHHİR BİR ÂLİM: İMAM AZAM EBÜ HANİFE NUMAN B. SABİT (Ö: 150 H.).....	33
Muhammed Usman ALİ TEMPLES OF KATAS: THEIR HISTORICAL AND RELIGIOUS SIGNIFICANCE	49
Halil İbrahim BULUT SEMÂVİ DİNLERİN ORTAK AHLAK İLKELERİ YA DA EVRENSEL DEĞERLER.....	65
İdris SÖYLEMEZ EDEBİYATIMIZDA EHL-İ BEYT SEVGİSİ ÇERÇEVESİNDE SEYFULLAH NİZAMOĞLU DİVANI.....	83
Mustafa HİZMETLİ HZ. ALİ-MUÂVİYE YAZIŞMALARI VE İSLÂM TARİHİ AÇISINDAN ÖNEMİ	97
Joseph-Gabriel BAUDOUIN LA SOCIOLOGIQUE. LE GENRE ES-İL UN FAIT SOCIÉTAL OU LINGUISTIQUE.....	113
Mehmet Mahfuz SÖYLEMEZ MAHFUZÂT: CİBUTİ VE "AFRİKA'DA TÜRKLER SEMPOZYUMU"	137

TAKDİM

Fakültemiz 2011-2012 eğitim ve öğretim yılında eğitime başlayan Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin ilk ve tek İlahiyat Fakültesidir. Bu durum fakültemizin ne kadar önemli olduğunun ve sorumluluğumuzun ne kadar fazla olduğunun göstergesidir. Bu nedenle fakültemizi hem kültürel hem de akademik açıdan zenginleştirme çabası içerisindeyiz. Nitekim fakültemiz tarafından her hafta birikimlerini öğrencilerimizle paylaşmak üzere seçkin bilim adamlarının katılımı ile bir konferans ya da panel düzenlenmektedir. Fakültemizin hedefi sadece öğrencilerimizi yetkin halde yetiştirmek değil, özelde Kıbrıs'ımıza genel de insanlığa faydalı olmalarını sağlamaktır. Bu amaçla dekanlığımızın girişimi ve üniversitemizin katkısı ile Kıbrıs İslam Tetkikleri Merkezi Kuruldu. Bu merkez yayın yapmanın yanı sıra bir takım seminer programları da düzenlemeyi hedeflemektedir. Merkezin ilk yayını Prof. Dr. Mehmet ŞEKER'in yazdığı ve Prof. Dr. Mehmet Mahfuz SÖYLEMEZ'in editörlüğünü yaptığı *Osmanlı Belgelerinde Kıbrıs Meryem Ana Kıkko Manastırı* adlı eser olacaktır. Söz konusu eser çok yakın bir zamanda okurlarına sunulacaktır. Ayrıca merkezin altı ayda bir yayınlanacak akademik bir dergi çıkarma çalışması bulunmaktadır. Nasip olursa bu dergimiz de yakın zamanda okuyucusu ile buluşacaktır. Yukarıda da dikkat çektiğimiz gibi elinizdeki fakülte dergisi, hedeflenen çalışmalardan sadece bir tanesidir. Dergimiz uluslar arası kriterlere uygun hakemli bir dergidir. Bu sayısı olduğu gibi bundan sonraki sayılarında nitelikli makalelerle dolu olmasını arzuluyor. Ayrıca en kısa zamanda dergimizin uluslar arası indeksler tarafından taranması için girişimlerde bulunmayı planlamaktayız. Araştırma Merkezinin Dergisi ile İlahiyat Fakültesi Dergisinden sorumlu olan Prof. Dr. Mehmet Mahfuz SÖYLEMEZ'e gerek bu iki yayının çıkması için harcadığı özverili gayret gerekse *Osmanlı Belgelerinde Kıbrıs Meryem Ana Kıkko Manastırı* için yaptığı anlamlı katkıdan dolayı teşekkür ederken, bu süreçte her türlü katkıyı sağlayan Üniversitemizin Kurucu Rektörü Dr. Suat İ. GÜNSEL'e, Rektörümüz Prof. Dr. Ümit HASSAN'a, Üniversite Mütevelli Heyeti Başkanımız Doç. Dr. İrfan S. GÜNSEL'e ve Rektör Yardımcımız Prof. Dr. Şenol BEKTAŞ'a da şükranlarımı sunar, derginin hayırlara vesile olmasını dilerim....

Prof. Dr. İbrahim ÇAPAK
Dekan

ÖNSÖZ

Değerli okurlar

Yeni ve dinamik bir dergi ile karşınızda olmanın heyecan ve mutluluğunu yaşıyoruz. Kıbrıs'ın İlahiyat sahasındaki ilk akademik dergisi olan *Yakın Doğu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (YDUİLAF)* kendisine, Türkiye'nin yanı sıra dünyanın muhtelif coğrafyasında üretilen bilimsel bilgiyi ilgilenenlerine ulaştırmayı hedef olarak seçmiş olmakla birlikte asıl amacı Kıbrıs'ta üretilen ilmi çalışmalarını dünyaya açmaktır. Zira Kıbrıs İslam ve Müslümanlarla on beş asır önce yani Hz. Peygamberin vefatından birkaç on yıl sonra, Hz. Osman döneminde, tanışmıştır. Bu dönemde kucağını ilk Müslümanlar olan ashaba açan Kıbrıs, hala bağrında bu yiğit kitleden bazı zevatı ağırlamaya devam etmenin haklı gururunu yaşamaktadır. Müslümanlarla tanışmasından itibaren İslam medeniyetine kendi mütevazı birikimiyle katkı sağlamaya da çalışan Kıbrıs, özellikle Harun er-Reşid döneminde, Bağdat'tan buraya gönderilen zevata teslim ettiği kitaplar aracılığıyla sahip olduğu bilimsel birikimi o günün özgür dünyasıyla paylaşmaktan çekinmemiştir. Beytu'l-Hikme'ye konan hatta bir kısmı tercüme edilen bu eserlerin İslam felsefesi, tıbbi ve farmakolojisinin gelişimine katkı sağladığı izahattan vareste bir konudur. Kıbrıs ondan sonraki dönemlerde de birikimini bilim aşığı dünya ile paylaşmayı seçmiştir. Nitekim Osmanlı döneminde özellikle yetiştirdiği, "Kıbrisi" nisbeli mütebahhir bilgeleriyle duruşunu muhafaza etmiştir. Kıbrıs, Osmanlı sonrasında ilahiyat sahasında üretilen bilimsel bilgi noktasında biraz durgunluk yaşamış olsa da bağımsızlığını elde ettikten sonra hızla bu sahada hak ettiği noktaya doğru ilerlemektedir. Bu gün giderek bir eğitim adası haline gelmekte olan Kıbrıs, dünyanın değişik ülkelerinden gelen binlerce öğrenciye ev sahipliği yapmakta ve bunları eğiterek dünyanın daha iyi yarınlarına hazırlanmasına katkı sağlamaktadır. Kuşkusuz bu öğrencilerin içerisinde İlahiyat talebeleri de vardır. Bu gün tamamı Türkiye ve Kıbrıs'tan olsa da yakın zamanda bu öğrencilerin arasında başta İslam ülkeleri olmak üzere değişik ülkelerden gelecek olan öğrenciler de yer alacaktır. Aynı şey hocaları için de geçerlidir. Nitekim yakın gelecekte dünyanın değişik ülkelerinden birçok hocanın bu ilim ve irfan yuvasında çalışacak, bir taraftan öğrenci yetiştirirken, diğer taraftan da sahih dinî bilginin üretilmesine katkı sağlayacaktır.

İşte bu hedefinden dolayı dergimiz, sadece bugünün İlahiyat Fakültesinin eğitim dili olan Türkçe ile yazılan makaleleri değil aynı zamanda yakın gelecekte değişik ülkelerden fakültemize gelecek hoca ve öğrenciler tarafından da tekellüm edilecek olan dillerde de makale kabul etmeyi bir perspektif olarak benimsemiştir. Bu vesileyle ilk sayısından itibaren Türkçe'nin yanı sıra Arapça, İngilizce ve özellikle Afrika ülkelerinin birçoğunun resmi dili olan Fransızca yazılar da kabul edilmiş ve neşredilmeye başlanmıştır.

Yılda iki sayı olarak çıkmayı hedefleyen dergimiz Türkiye'de bilimsel bilgi üreten kurumların üst şemsiyesi olan YÖK tarafından belirlenen kıstaslara uygun olarak çıkmayı düşünmektedir. Bu nedenle de ilk sayısından itibaren TÜBİTAK-ULAKBİM tarafından benimsenen teknik ve ilmi kriterleri esas almıştır. Nitekim dergiye gelen –gezi notları, sempozyum, konferans ve panel değerlendirmeleri, kitap ve makale tanıtım, tahlil ve tenkitleri dışındaki- akademik çalışmaların tamamının iki hakemin onayı alınmadan yayınlanmamasına karar vermiştir. Kısa süre içerisinde başta Türkiye'deki ULAKBİM olmak üzere uluslararası indeksler tarafından taranan bir yayına dönüşmeyi amaçlayan YDUİLAF, makale kabul koşullarını da bendeniz tarafından kurulan ve yıllardır editörlüğünü yürüttüğüm İslami İlimler Dergisi'nden yardım alarak belirlemiş ve derginin sonuna da koymuştur.

Dergimizin bu sayısında ikisi İngilizce biri Fransızca ve diğerleri Türkçe olmak üzere sekiz makale ile bir adet gezi notlarıyla süslenmiş sempozyum değerlendirme yazısı yer almaktadır. Bu makalelerden ilki Hakan OLGUN tarafından yazılmıştır. Amerika'da yaşayan marjinal Hristiyan bir grup olan Mormonlar hakkında yazılan bu yazı, T.C. Başbakanlık Osmanlı Arşivi taranarak var olan belgeler değerlendirilmek suretiyle yazılmış, sahasındaki ilk çalışmalardan biridir. İkinci makale Yakın Doğu İlahiyat Fakültesi öğretim üyelerinden İbrahim ÇAPAK'a aittir. Bu makalede iki bilim adamının "insan-ı kamil" hakkındaki düşüncüleri karşılaştırmalı olarak ele alınmıştır. Bunlardan ilki Meta b. Yunus'un talebesi, Beytu'l-Hikme mütercimlerinden, Irak'ın Tikrit vilayetine mensup Süryanî kökenli felsefeci Yahya b. Adiy; ikincisi ise İsmailiye mezhebine mensup, İran kökenli felsefeci Nasıruddin et-Tusî'dir. ÇAPAK'ın bu makalesi bireylerin tarihlerinden yalıtık olarak hadiselerle bakamadıklarını yani yaşadıkları tarihin içinden meselelere yaklaştıklarını ortaya koyması açısından önem arz etmektedir. Zaten YDÜ İlahiyat Fakültesi öğretim üyelerinden Mehmet Mahfuz SÖYLEMEZ'e ait bir sonraki makalede de benzer sonuca ulaşılmıştır. Nitekim Hanefi Mezhebinin kurucusu olan Ebu Hanife'yi an-

latan SÖYLEMEZ'in makalesi, Kûfe ve Ebû Hanife üzerinden "mekan" ile "insan" arasındaki ilişkiyi incelemektedir. O da, Ebu Hanife üzerinden, bir önceki makalede olduğu gibi her bireyin aslında yaşadığı çağın ve kentin çocuğu (İbnü'l-vakt) olduğunu, oradan izler taşıdığını ortaya koymuştur. Bir sonraki makale ise dinler tarihçisi Pakistanlı Osman ALİ tarafından yazılmış olup Pakistan'daki "Katas Tapınağı" ile ilgilidir. Tarihi bir yapı olan bu tapınak, sadece Türk okuyucusu tarafından değil, dünyada az tanınan dini yapılardan biridir. Dolayısıyla makale bu alanla ilgili önemli bir boşluğu dolduracaktır. Dergideki beşinci makale Halil İbrahim BULUT tarafından yazılmış olup "Semavi Dinlerin Ortak Ahlak İlkeleri Ya da Evrensel Değerler" başlığını taşımaktadır. Bu makale Semavi dinlerin öz itibarıyla aynı menşeli olduğunu ve ortak ilkeler çerçevesinde bir dünya inşa etmeyi hedeflediklerini göstermektedir. Yedinci makale ise, İdris SÖYLEMEZ tarafından yazılan "Seyfullah Nizamoğlu divanında Ehl-i Beyt Sevgisi" başlığını taşımakta olup adından da anlaşıldığı üzere söz konusu divandan hareketle Seyfullah Nizamoğlu'nun Ehl-i Beyt muhipliğini konu edinmektedir. Mustafa HİZMETLİ'ye ait olan sekizinci makale, ilk dönem kaynaklarından hareketle Hz. Ali ve Muaviye arasındaki yazışmaları incelemektedir. Derginin son makalesi ise Joseph-Gabriel Baudouin'e aittir. Yazar bu makalesinde Fransızca, İngilizce ve Türkçe'deki "te'nis ve tezkir" mevzuunu söz konusu üç dil temelinde mukayeseli olarak incelemektedir.

Bu vesileyle elinizdeki bu derginin size ulaşmasında desteğini gördüğümüz başta sayın Rektörümüz Prof. Dr. Ümit HASSAN; Üniversite Mütevelli Heyeti Başkanımız Doç. Dr. İrfan S. GÜNSEL; Rektör yardımcımız Prof. Dr. Şenol BEKTAŞ; Dekanımız Prof. Dr. İbrahim ÇAPAK olmak üzere emeği geçen herkese şükranlarımı sunarken bir sonraki sayıda buluşmak üzere diyorum...

Prof. Dr. Mehmet Mahfuz SÖYLEMEZ
2014 LEFKOŞA

